KNIŽNICE 2025 – Udržateľná budúcnosť – výstupy z konferencie

Úloha zo záverov účastníkov konferencie:

- žiadame, aby výstupy z konferencie Slovenská asociácia knižníc spracovala a predložila na verejnú diskusiu a pripomienkovanie, po vyhodnotení a zapracovaní relevantných pripomienok výsledný materiál zverejnila. Výsledný materiál by mal následne slúžiť ako východisko pre stanovenie prioritných úloh, na riešení ktorých sa budeme spoločne podieľať.

Východisko:
Moderovaná diskusia k témam, ktoré by mali a mohli formovať slovenské knihovníctvo na najbližšie obdobie.

Diskutujúci:
Slovenská asociácia knižníc: Kamila Prextová, prezidentka,
Spolok slovenských knihovníkov a knižníc: Ján Šimko, predseda SSKK a zástupca v orgáne IFLA,
Ústredná knižničná rada: Helena Mlejová, predsedníčka,
Slovenská národná knižnica: Eva Augustínová, generála riaditeľka,
Univerzitná knižnica v Bratislave: Silvia Stasselová, generálna riaditeľka a zástupkyňa v riadiacom orgáne IFLA,
Slovenská asociácia knižníc: Ondrej Látka a zástupca SAK v Eblida,
Slovenská asociácia knižníc – sekcia akademických knižníc: Jana Ilavská, predsedníčka sekcie
Krajská knižnica P. O. Hviezdoslava v Prešove: Iveta Hurná, riaditeľka (mala byť medzi diskutujúcimi, odpovede poslala mailom).

Otázky na moderovanú diskusiu k strategickému nastavaniu priorít knižničného systému

1. Čo trápi slovenské knihovníctvo? Čo Vám v prostredí fungovania knižníc chýba? (okrem financií.. ide nám o problémy odborné, v ponuke, rozsahu, spolupráci, vybavení...).
2. Aké by podľa Vás mali byť knižnično-informačné služby (ďalej len „KIS") pre 21. storočie? Čo by mali ponúkať?
3. Ktorú oblasť/prioritu/tému v nadväznosti na predchádzajúce otázky považujte za tak dôležitú, že by sa mala stať prioritou štátnej kultúrnej politiky v oblasti knižníc? Ktorú oblasť by si mali osvojiť pri knižničnej advokácií všetci hlavní hráči (ÚKR, SSKK, SAK..)?

Súhrn odpovedí:

K otázke č. 1

Chýba:

- spolupráca, podpora hlavných hráčov, vrátane podpory zo strany ústredných orgánov štátnej správy (kultúra, školstvo), koordinácia, súdržnosť, partnerstvo, nevyhnutnosť zjednotiť sa, zvýšiť sebavedomie
- program na podporu čítania
- koordinácia výskumu
- slovenské preklady Smerníc IFLA
- identita profesie – málo erudovaných zamestnancov
- úprava procesu verejného obstarávania na nákup EIZ a koordinácia nákupu EIZ
- analýza priestorov a knižnično-informačných služieb – celková analýza knižníc
- absencia vzdelaných a ocenených zamestnancov knižníc

K otázke č. 2

Knižnično-informačné služby (KIS) pre 21. storočie (predstava)

- ekologická knižnica

- implementované technológie a smart služby a AI v KIS, ale nie ako náhrada ľudí
- portál KIS, kde bude všetko a celková centralizácia prístupov
- KIS ako učiace sa služby
- prístup k do digitálnej knižnice DIKDA, aj k chránenému obsahu
- celoživotné vzdelávanie odborných zamestnancov knižníc
- platforma na odbornú diskusiu
- vo verejných knižniciach vo svete bežné (smartlaby, nahrávacie štúdia, digitalizácia a pod.)

K otázke č. 3

Prioritná oblasť a oblasť na advokáciu v mene knižníc (budúcnosť)

- strategická vízia knižníc, resp. stratégia knižníc
- vzdelávanie - rozpracovať systém subject librarians
- zdieľanie dát
- aliancia / platforma ako spojenie kľúčových hráčov
- program podpory čítania
- nájsť zhodu na 3 prioritách
- spolupráca
- profesionalizovať profesijné združenia

Návrh výstupov z konferencie – oblasti

Stratégia rozvoja knižničného systému SR

- spracovať stratégiu knižníc a rozvoja knižničného systému SR ako základného rámca spolupráce, ktorý pomenuje víziu knižníc a určí smerovanie moderných knižnično-informačných služieb (KIS) založených na nových technológiách s prístupom k digitálnemu obsahu, a ktorá bude vychádzať z dát a z analýz (poznanie silných a slabých miest),
- KIS definovať a nastaviť ako moderné, rýchle, bezbariérové a zaujímavé pre používateľa a tiež ako tzv. učiace sa a knihovníka ako sprievodcu v procese spracovania informačnej požiadavky,
- centralizovať výkon a odbornú činnosť knižníc (súborné katalógy, databázy, spracovanie, digitalizácia) a činnosť prerozdeliť,
- mať centrálny portál knižníc
- knižnice chcú byť súčasťou vzdelávania,
- pomenovať vybavenosť knižníc pre budúcnosť, vrátane priestorov na moderné KIS zohľadňujúce ekológiu,
- vyzdvihnúť knižnice ako najnavštevovanejšie kultúrne inštitúcie pokrývajúce svojimi výstupmi všetky vekové kategórie
- nastaviť a koordinovať vedecko-výskumnú činnosť (VVČ) v knižniciach – odstrániť duplicity v VVČ.

Legislatíva

- aktualizovať metodickú funkciu vedeckých knižníc a pomenovať ich unikátne činností pre Knižničný systém SR,
- aktualizovať legislatívne rámce v oblasti autorského práva a zdieľania / sprístupňovania digi-obsahu (napr. využiť terminálovú výnimku na prístup k obsahu DIKDA), e-výpožičiek,
- zaradiť medzi výnimky obstarávanie EIZ (databáz) a koordinovať ich nákup.

Vzdelávanie

- systém vzdelávania v knižniciach a pre knižnice – určiť odborné, digitálne a komunitné kompetencie knižníc,

- nastaviť systém vzdelávania odborných zamestnancov knižníc ako celoživotný cyklus (v systéme cítiť, že sme menej erudovaní),
- reagovať na trh práce a rozšíriť ponuku študijného programu „knihovníctvo" aspoň po Bc.,
- rozpracovanie vzdelávania a zaradenie do výkonu knižničných odborných činností tzv. „subject librarians" v knižniciach ako nových profesionálov.

Výsledkovo orientovaná spolupráca

- spolupráca na rôznych úrovniach, vrátane partnerskej spolupráce s ministerstvami (kultúra, školstvo,...) a proaktívna spolupráca nielen medzi knižnicami, ale aj inými organizáciami, lebo nevieme o sebe, začneme ale nepokračujeme,
- spojenie všetkých kľúčových hráčov v spoločnej advokácii a v spoločnom presadzovaní cieľov – spolupráca hlavných hráčov ako základ podpory identity, sebavedomia knižníc a budovania image a silného hlasu v procese rýchlych zmien, zadefinovanie hodnôt, ktoré chceme ako profesia vyznávať,
- v spolupráci s partnermi pripraviť Program na podporu čítania detí a mládeže,
- dohoda na oficiálnych prekladoch odporúčaní, smerníc, manifestov významných knihovníckych organizácií (IFLA, EBLIDA a pod.),
- vytvoriť platformu na diskusiu.